

การป้องกันโรคพยาธิไส้เ้มาของนักเรียนระดับประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองในตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

THE PREVENTION OF WHIPWORM AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS USING
STUDENTS' PARENT PARTICIPATION IN MOKJAMPAE SUBDISTRICT MUANG
DISTRICT, MAEHONGSON PROVINCE

อัญชลี กีฬาแปง

ประจำปีที 15 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2556-มีนาคม 2557

Chiangmai
Rajabhat
University

การป้องกันโรคพยาธิไส้หม่าของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

THE PREVENTION OF WHIPWORM AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS USING STUDENTS'
PARENT PARTICIPATION IN MOKJAMPAE SUBDISTRICT MUANG DISTRICT, MAEHONGSON PROVINCE

อัญชลี กีฬาแปง*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตัวก่อนและหลังกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ตรวจพบไข่พยาธิและผู้ปกครองนักเรียน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนากระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการสังเกตพฤติกรรม

ผลการวิจัย พบว่า ก่อนอบรมนักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้เรื่องโรคพยาธิไส้หม่าอยู่ในระดับปานกลาง หลังอบรมอยู่ในระดับสูง มีเจตคติในระดับดี และการปฏิบัติตัวยังไม่มีเปลี่ยนแปลง และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนดำเนินการโดยการสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อทำกิจกรรมในวันสำคัญๆ ส่งเสริมการรับประทานอาหารปรุงสุกใหม่ๆ สะอาด และผู้ที่เกี่ยวข้องควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญเรื่องการสร้างนิสัยในการบริโภค พฤติกรรมการป้องกันโรค รวมทั้งให้คำแนะนำ/เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ทางหอกระจายข่าว จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลและแนวทางในการศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ: การป้องกันโรคพยาธิไส้หม่าของนักเรียนและผู้ปกครองแบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The objectives of this study were to study the levels of knowledge and to compare, attitude and health practice before and after the participative activities of the students' parents. Samples of the primary school grade 4-6 students who whipworm eggs and their parents were enrolled in this study. Data was analyzed by using descriptive statistics. Participatory action research (PAR) and behavior observation were also conducted. The results of this study were as following. Before training, the students and parents had knowledge about whipworm disease in average level. After training, the knowledge of the students and parents were in high level, their attitude were in good level, and change in their health

* โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

practice. Participation of the parents could be stimulated by making agreement in their activities of the important festivals and promotion of eating newly, well-cooked, of clean food. In addition, the involved personnel should motivate the parents to realize the importance of consuming habit and preventive behavior, and should publicize the health knowledge through the news broadcast tower. Results of this study will be the information and directions for the other studies in new sample of populations.

Keywords: Prevention whipworm disease students and parents

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

โรคพยาธิเป็นโรคที่พบบ่อย เป็นปัญหาสาธารณสุขสามารถตรวจพบได้ในคนทุกเพศทุกวัย ทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล จากการสำรวจทางระบาดวิทยาของประเทศไทย ปี พ.ศ.2552 พบว่า คนไทยร้อยละ 18.0 เป็นโรคพยาธิ โดยพบมากที่สุดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 26.0 ภาคเหนือร้อยละ 18.0 ตามลำดับ (กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, 2552: 1-2) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้วางเป้าหมายเกี่ยวกับการควบคุมโรคพยาธิ คือ ลดอัตราความชุกของพยาธิใบไม้ตับและพยาธิปากขอให้เหลือไม่เกินร้อยละ 10 (กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, 2550) โดยเน้นการให้บริการตรวจและรักษาโรคหนอนพยาธิ ประชาสัมพันธ์ ให้เห็นความสำคัญสร้างความตระหนักถึงปัญหาของโรคพยาธิ และให้ความร่วมมือในการควบคุมป้องกันโรค มาจากพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ด้านการบริโภคอาหาร สุขาภิบาลส่วนบุคคล ที่มักสืบทอดไปยังบุตรหลาน โดยเฉพาะเด็กวัยเรียน ที่มีพฤติกรรมเลียนแบบ จากสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอนภาพรวมพบร้อยละ 15.95 และตรวจพบพยาธิไส้เดือนร้อยละ 59.66 รองลงมาคือ พยาธิปากขอ ร้อยละ 19.03 และพยาธิแส้ม้า ร้อยละ 13.35 ตามลำดับ

สถานการณ์โรคพยาธิของอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทั้งหมด 50 โรงเรียน พื้นที่สูงจำนวน 22 โรงเรียน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหมอกจำแป่ ซึ่งมีโรงเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2539-2540 นักเรียนไม่เคยได้รับการตรวจจุงจาระ เพื่อค้นหาโรคพยาธิ นักเรียนชั้นประถมศึกษา (ป.1-3) ทุกคนได้รับการจ่ายยารักษาโรคพยาธิ 1 ครั้งต่อปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา แต่ก็ไม่มีนโยบายในการควบคุมป้องกันโรคดังกล่าว ได้ตรวจจุงจาระพบว่า อัตราความชุกโรคพยาธิของนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงเป็นโรคพยาธิแส้ม้าร้อยละ 29.03 แต่ไม่พบอัตราความชุกของการเกิดโรคพยาธิในโรงเรียนพื้นที่ราบ นอกจากนี้ยังพบว่า ในสถานบริการให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วย กลุ่มนักเรียนพื้นที่ราบและพื้นที่สูงด้วยโรคพยาธิ จำนวน 39 ราย และ 79 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.01 และ 19.13 ของผู้รับบริการด้วยกลุ่มโรคระบบทางเดินอาหาร ตามลำดับ แสดงว่า อัตราการเกิดโรคพยาธิมีแนวโน้มสูงขึ้น ไม่ว่าโรคพยาธิจะเกิดขึ้นกับกลุ่มเด็กหรือผู้ใหญ่ ส่งผลต่อสุขภาพการเจ็บป่วยทุกส่วนภายในร่างกายของคน ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดและที่พอกอาศัยของพยาธิ จึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีในการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิแบบมีส่วนร่วมในผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้กระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ขณะเดียวกันพ่อแม่ของนักเรียนยังขาดความรู้ที่ถูกต้อง และให้ความสำคัญกับโรคนี้น้อย ขาดการส่งเสริมการป้องกันโรค สุขอนามัยส่วนบุคคลไม่ดี รวมทั้งการปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การไม่ล้างมือให้สะอาดก่อนหลังรับประทานอาหาร ซึ่งให้เหตุผลว่าขั้นตอนการล้างมือมีความยุ่งยากและใช้เวลานาน หากปล่อยให้เกิดสภาพการณ์ดังกล่าวต่อไป มีโอกาสเกิดโรคพยาธิในเด็กนักเรียนมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อร่างกายในการเจริญเติบโตสมวัยและสติปัญญา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในอนาคตที่จะพัฒนาประเทศ และภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขที่ต้องจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการซื้อยารักษาโรคพยาธิไส้เดือน 2 ครั้ง ดังนั้นเพื่อลดค่าใช้จ่ายและนักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงต้องอาศัยหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเข้ามาใช้ เพื่อให้เกิดกลวิธีในการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนักเรียนที่ตรวจพบไข้พยาธิ ผู้ปกครอง และนักเรียนควรจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การป้องกันโรคพยาธิอย่างไร ซึ่งยังไม่เคยมีการแก้ปัญหาในเรื่องนี้มาก่อน จึงนำเสนอในที่ประชุมหมู่บ้านต้องการให้เกิด พฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับทุกคน ไม่เฉพาะนักเรียนที่ตรวจพบไข้พยาธิ พร้อมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน โรคพยาธิ จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีมากขึ้น จำเป็นต้องใช้การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาดังกล่าวซึ่งยังไม่มีมีการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้เห็น ความสำคัญและเกิดความตระหนักในการร่วมเฝ้าระวังโรคพยาธิ รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาเรื่องนี้และยังสามารถนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการให้สุขศึกษาเกี่ยวกับ การป้องกันโรคพยาธิอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

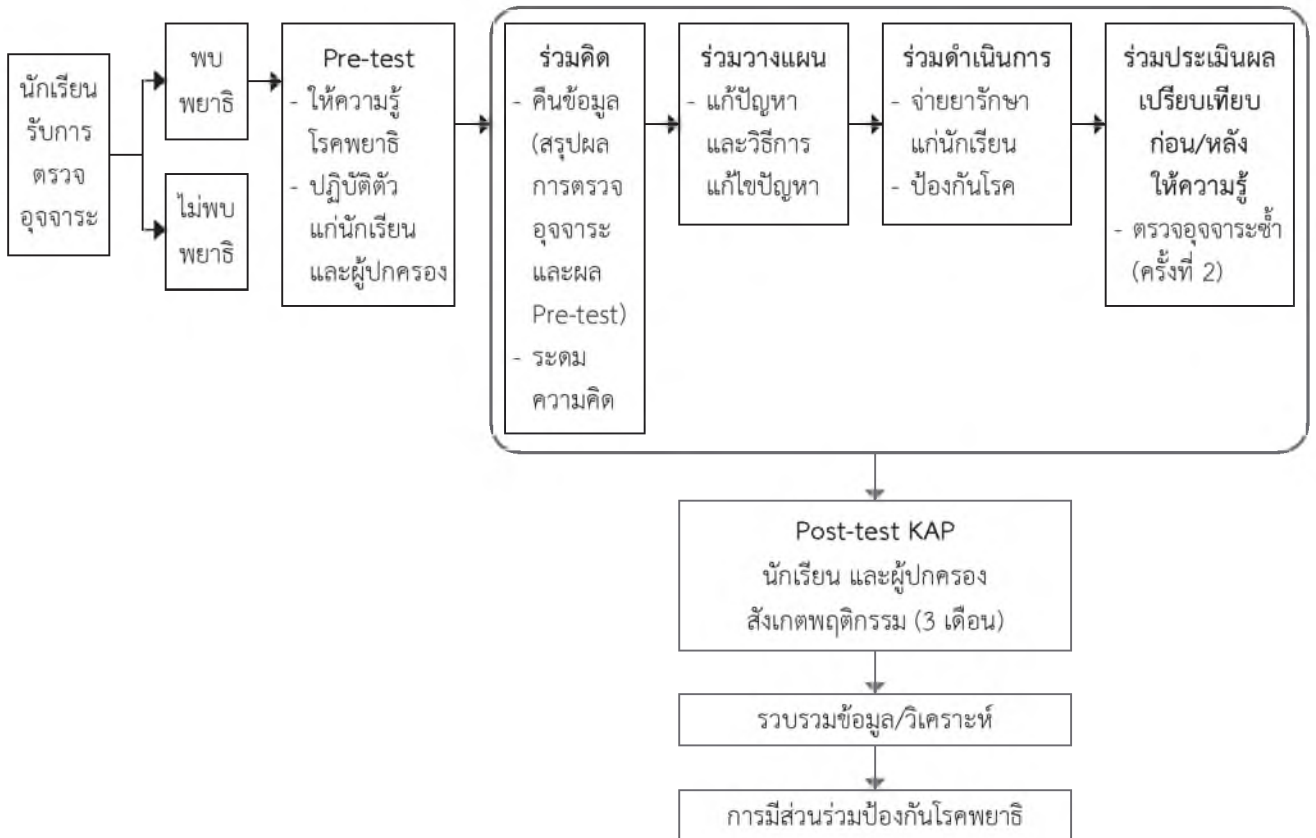
1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตัวของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนในการป้องกันโรคพยาธิไส้เ้มา
2. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคพยาธิไส้เ้มาของผู้ปกครองนักเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคพยาธิไส้เ้มาก่อนและหลังการมีส่วนร่วมของ นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนในการป้องกันโรคพยาธิไส้เ้มา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นักเรียนมีความรู้ เจตคติในการป้องกันโรคพยาธิไส้เ้มาที่ต้องเพิ่มขึ้น
2. นักเรียนปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคพยาธิไส้เ้มาได้ถูกต้องเหมาะสม
3. ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครอง
กระบวนการทำ PAR

วิธีดำเนินการวิจัย เชิงผสมผสาน (Mixed-Method)

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนเพศชายและเพศหญิงที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนห้วยโป่งอ่อนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นกลุ่มนักเรียนที่ตรวจพบพยาธิจำนวน 9 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 4 คน และผู้ปกครองของนักเรียนที่ตรวจพบพยาธิจำนวน 17 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 9 คน

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การวิจัยมีเนื้อหา ดังนี้ 1. ส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิไส้มาของนักเรียน ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิ เเจตคติ และการปฏิบัติตัว 2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิไส้มาของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน 3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการป้องกันโรคพยาธิไส้มา

2. **ขอบเขตระยะเวลา** ดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม 2553-พฤศจิกายน 2554

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปไปส่วนบุคคล ประกอบด้วย แบบรายงานประวัติของนักเรียน ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ และการศึกษาผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว และข้อมูลสุขภาพสิ่งแวดล้อม (ครอบครัว)
2. แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิแส้ม้า โดยใช้แบบทดสอบปรนัย ถามตอบคือ ถูก ผิด เกณฑ์การประเมินโดยใช้ค่าร้อยละ

เกณฑ์การประเมินระดับความรู้

ระดับดีมาก	หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนมากกว่าร้อยละ 81
ระดับดี	หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนร้อยละ 71-80
ระดับปานกลาง	หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนร้อยละ 61-70
ระดับพอใช้	หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนร้อยละ 51-60
ระดับปรับปรุง	หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50

3. แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิแส้ม้า เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 3 ระดับ ชนิดแบบให้เลือกตอบ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย เกณฑ์การประเมินโดยค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จาก $\bar{X} \pm S.D.$

ระดับสูง	หมายถึง ผู้ตอบที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ระดับ 2.5-3.0
ระดับปานกลาง	หมายถึง ผู้ตอบที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ระดับ 1.8-2.4
ระดับพอใช้	หมายถึง ผู้ตอบที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ระดับ 0-1.7

4. แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิแส้ม้า เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 3 ระดับ ชนิดแบบให้เลือกตอบ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย เกณฑ์การประเมินโดยค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จาก $\bar{X} \pm S.D.$

ระดับสูง	หมายถึง ผู้ตอบที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ระดับ 2.5-3.0
ระดับปานกลาง	หมายถึง ผู้ตอบที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ระดับ 1.8-2.4
ระดับพอใช้	หมายถึง ผู้ตอบที่มีคะแนนเฉลี่ยที่ระดับ 0-1.7

5. กระบวนการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) คือ ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล
6. การสังเกตพฤติกรรมแบบไม่เป็นทางการในการปฏิบัติตัวของนักเรียน บิดา มารดา/ผู้ปกครองของนักเรียน ด้านการบริโภคอาหาร

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนเตรียมการ เตรียมแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้ว นำไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา
2. ขั้นตอนการดำเนินการนำแบบสอบถาม แบบรายงานผลการตรวจหาไข่พยาธิและอุปกรณ์การตรวจอุจจาระของนักเรียน ตรวจหาความชุกของโรคพยาธิโดยวิธี Kato's thick smear และรักษาพยาธิในนักเรียนทุกคนที่ตรวจพบตัวและไข่พยาธิโดยใช้ยาอัลเบนดาโซล
3. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และให้ความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิและการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่ตรวจพบพยาธิ เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคพยาธิลำไส้ โดยการวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเสร็จแล้วสรุปผลการดำเนินงาน
4. ขั้นตอนดำเนินการมีส่วนร่วม โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)
5. ตรวจสอบข้อมูล หลังดำเนินงาน 3 เดือนและตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิ (ซ้ำ) ครั้งที่ 2
6. สรุปผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความร่วมมือผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ใหญ่บ้านที่ต้องการสำรวจข้อมูล
2. ตรวจสอบจรรยาบรรณไขพยาธิโดยวิธี Kato's thick smear จำนวน 1 ครั้ง พร้อมทั้งบันทึกผลการตรวจลงในแบบบันทึกผลการตรวจและรักษาหนองพยาธิในนักเรียนทุกคนที่ตรวจพบไขพยาธิ โดยใช้ยาอัลเบนดาโซล
3. ทำการเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามทดสอบเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตัว และทำกระบวนการ PAR การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่ตรวจพบไขพยาธิเกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคพยาธิไส้หม่า ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้วสรุปผลการดำเนินงาน และสังเกตพฤติกรรม
4. ตรวจสอบจรรยาบรรณไขพยาธิ (ซ้ำ) หลังจากให้การรักษาแล้ว 3 เดือนทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามวัดระดับและเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ การปฏิบัติของนักเรียนก่อนและหลังอบรม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่ตรวจพบพยาธิ เกี่ยวกับการป้องกันโรคพยาธิไส้หม่า สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

พื้นที่ดำเนินการคือ บ้านห้วยโป่งอ่อน หมู่ที่ 7 ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองประมาณ 19 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นพื้นที่สูง การคมนาคมเข้าถึงได้ตลอดทั้งปี มีจำนวนประชากรทั้งหมด 388 คน แบ่งเป็นเพศชาย 195 คน และเพศหญิง 193 คน การปกครองในหมู่บ้านจะมีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ร่วมกันปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชนในหมู่บ้าน การปกครองอาศัยความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ส่วนภายในครอบครัวขึ้นอยู่กับหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจในการตัดสินใจ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคพยาธิของผู้ปกครองนักเรียนขึ้นอยู่กับผู้นำและหัวหน้าครอบครัวซึ่งไม่เคยดำเนินการมาก่อน โดยการสังเกตยังขาดความตระหนักในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตัวของนักเรียนและผู้ปกครอง ดังนี้

นักเรียนที่ตรวจจรรยาบรรณไขพยาธิไส้หม่า ทั้งหมดจำนวน 9 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 4 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 8-10 ปี และกำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บิดาและมารดาประกอบอาชีพเกษตรกร การศึกษาจบชั้นประถมศึกษา มีรายได้ของครอบครัว 3,001-5,000 บาทต่อเดือน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากมีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีสมาชิกครอบครัวโดยเฉลี่ย 4-5 คน ก่อนการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับปานกลาง เจตคติของนักเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ หลังการอบรมนักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง มีเจตคติเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับดี และการปฏิบัติตัวยังไม่มีเปลี่ยนแปลง อาจเนื่องมาจากครอบครัวส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้ได้น้อย ต้องดิ้นรนเพื่อหาเลี้ยงชีพ ทำให้ละเลยในการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคลและบุตรหลาน จึงนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนตั้งแต่ร่วมคิด รับทราบปัญหา ร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำชุมชน ควรมีการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจในการเฝ้าระวังป้องกันโรคพยาธิไส้หม่าและพยาธิอื่นๆ ให้มากขึ้น จากที่ดำเนินการรักษาและให้ความรู้พร้อมทั้งติดตามสังเกตและภายหลัง 3 เดือนได้ดำเนินการตรวจซ้ำไม่พบไขพยาธิ

ตารางแสดงการเปรียบเทียบระดับความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตัว ก่อนและหลังดำเนินการ

ระดับ	ก่อน		หลัง	
	นักเรียน	ผู้ปกครอง	นักเรียน	ผู้ปกครอง
ความรู้	ปรับปรุง	ปานกลาง	ดี	ดี
เจตคติ	ดี	พอใช้	ดี	ดี
การปฏิบัติตัว	ปานกลาง	ดี	ปานกลาง	ดี

การอภิปรายผล

1. ด้านระดับและการเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตัว จากผลการวิจัย พบว่า หลังจากได้รับการอบรม นักเรียนจำนวน 9 คน และผู้ปกครองจำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิไส้หม่า อยู่ในระดับสูง และนักเรียนมีเจตคติไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีขึ้น การปฏิบัติตัวส่วนใหญ่ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนยังไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเกิดจากพฤติกรรมความเคยชินในชีวิตประจำวันในการป้องกันโรคพยาธิ การให้ความสำคัญน้อย ไม่มีเวลาในการดูแลสุขนิสัยส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของมาลี ประทุมวัน (2552) กล่าวว่า นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับสูง เจตคติ และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคหนอนพยาธิลำไส้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนต่อการปฏิบัติตัวจะต้องมุ่งเน้นเกี่ยวกับสุขวิทยาส่วนบุคคล การที่บุคคลจะมีสุขอนามัยที่ดี การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคให้กับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งต้องใช้เวลาระยะนานในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดังนั้นการจะส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิไส้หม่า ที่ถูกต้องเพื่อลดการติดเชื้อโรคพยาธิได้ ผู้บริหารโรงเรียน ครู หรือผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักถึง ต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ อังคณา เกลี้ยงประดิษฐ์ (2549) กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างตรวจพบเป็นโรคหนอนพยาธิติดต่อผ่านดิน เนื่องจากยังคงมีพฤติกรรมอนามัยที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นควรให้โปรแกรมส่งเสริมการป้องกันและควบคุมโรคหนอนพยาธิติดต่อผ่านดิน

2. จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผู้นำชุมชนและกลุ่มตัวอย่างมีการประชุมระดมความคิดเห็นพบว่าการเกิดโรคพยาธิในนักเรียนเนื่องจากการให้ความสำคัญในการล้างมือให้สะอาดก่อนและหลังรับประทานอาหาร หรือการล้างผักสด ผลไม้ก่อนนำมารับประทาน หรือเก็บอาหารตกบนพื้นดินมารับประทาน การรับประทานอาหารที่ปรุงสุกๆ ดิบๆ และที่ไม่สะอาด ผู้ที่เกี่ยวข้องควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญเรื่องการสร้างนิสัยในการบริโภค พฤติกรรมในการป้องกันโรคในเด็กวัยเรียน สถานภาพทางพฤติกรรมของเด็กเป็นสิ่งสะท้อนโดยรวมของเด็กว่าได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของบังอร ฉางทรัพย์ (2549) กล่าวว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ประชาชน มีพฤติกรรมป้องกันโรคพยาธิลำไส้ที่ถูกต้อง ดังนั้นการป้องกันโรคนั้นจะเกิดขึ้นต้องสร้างสุขนิสัยตนเองที่ถูกต้อง ให้ความสำคัญและสร้างความตระหนัก ร่วมกำหนดแนวทางแก้ปัญหา โดยผู้นำชุมชนสร้างข้อตกลงร่วมกันตั้งใจและเต็มใจที่จะแก้ปัญหาไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคในชุมชน โดยบทบาทเป็นการพัฒนาด้วยกระบวนการต่างๆ ทั้งการระดมความคิดเห็น การวางแผน ตลอดจนหาข้อสรุปร่วมกันของแต่ละกิจกรรมจนกระทั่งเกิดการปฏิบัติจริงบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้คำแนะนำและรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านทางหอกระจายข่าว พร้อมทั้งชุมชนจัดกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะ โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป้ประจำหมู่บ้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวนีย์ สีสองสม (2541) กล่าวว่า ไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับการคิด ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรม และให้ความร่วมมือกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องมาจากโครงสร้างทางสังคมและจิตวิทยาของชุมชน ที่สำคัญ

ความเชื่อถือศรัทธาในผู้นำชุมชน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข รวมถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ประชาชนให้ความเคารพและเชื่อถือศรัทธาและส่งผลดีต่อสุขภาพตนเอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมเป็นวิธีหนึ่งโดยจะใช้กระบวนการเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมโดยประชาชนเข้ามาดำเนินการทุกขั้นตอนหรือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนที่ถูกต้องและเป็นแนวทางหนึ่งช่วยลดปัญหาการเกิดโรคพยาธิ
2. ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตัวเกี่ยวกับสุขอนามัยส่วนบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2550. การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในการแพร่โรคและการติดโรคพยาธิสตรองจิลอยดิสและโรคปรสิตในลำไส้อื่นๆ ในภาคใต้ของประเทศไทย. กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมควบคุมโรคติดต่อ. 2552. งานระบาดวิทยา. กระทรวงสาธารณสุข.
- บังอร ฉางทรัพย์. 2549. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิลำไส้ของประชาชนในชุมชนเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 12(1), 10-129.
- มาลี ประทุมวัน. 2552. พฤติกรรมที่มีผลต่อการเกิดโรคหนอนพยาธิลำไส้ในนักเรียนประถมศึกษา อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เสาวนีย์ สีสองสม. 2541. การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการป้องกันควบคุมโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง บ้านกิวพร้าว อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อังคณา เกลี้ยงประดิษฐ์. 2549. ผลของการจัดการปัญหาโรคหนอนพยาธิติดต่อผ่านดินในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหาดไข่เต่า อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลเวชปฏิบัติ) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.